

EDUCATIEVE MASTER IN DE CULTUURWETENSCHAPPEN

UNIVERSITEIT ANTWERPEN

TOETS NIEUWE OPLEIDING • ADVIESRAPPORT

17 DECEMBER 2018

Inhoud

1	Samenvattend advies van de visitatiecommissie.....	4
2	Rapportage van de bevindingen en overwegingen	6
2.1	Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau	6
2.2	Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving	7
2.3	Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau	13
2.4	Eindoordeel.....	15
3	Beoordelingsproces	16
4	Overzicht oordelen	17
	Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding.....	18
	Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR).....	19
	Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie.....	21
	Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten	22
	Bijlage 5: Lijst met afkortingen	23

1 Samenvattend advies van de visitatiecommissie

De Educatieve master in de cultuurwetenschappen van de Universiteit Antwerpen (UAntwerpen) wordt in het volledige traject (geschiedenis en wijsbegeerte) aangeboden aan de UAntwerpen, en in verkorte traject aan de UAntwerpen en aan de CVO's Mechelen – Crescendo, Mechelen – TSM, Turnhout – Horito. Het verkort programma richt zich op zij-instromers of studenten die reeds een domeinspecifieke masteropleiding voltooiden.

De opleiding heeft zowel domeinspecifieke als opleidingsspecifieke leerresultaten geformuleerd op niveau 7 van het Vlaams Kwalificatieraamwerk. In de opleidingsspecifieke leerresultaten komt als onderscheidend element de grootstedelijke context nadrukkelijk naar voren. De commissie stelt vast dat de opleidingsspecifieke leerresultaten aan de vereisten qua niveau en oriëntatie voldoen en beveelt de instelling aan om deze nog nader internationaal te benchmarken. De commissie is positief over eigen accenten die in de lerarenopleiding gelegd zijn en die goed aansluiten bij de grootstedelijke omgeving waarin de Universiteit Antwerpen gelokaliseerd is. De commissie is daarom positief over generieke kwaliteitswaarborg één, beoogd eindniveau.

Met betrekking tot het onderwijsprogramma stelt de commissie vast dat sprake is van een adequate programma waarin de onderwijsvisie van de instelling is uitgewerkt, hetgeen leidt tot opbouwende complexiteit en voldoende aandacht voor reflectie. De werkvormen die de opleiding hanteert zijn gevarieerd. De mate van integratie tussen domeinspecifieke componenten en het leraarschap is voldoende aanwezig en versterkt ten opzichte van de eerdere opzet van de leraarsopleiding. De commissie beveelt aan om snel duidelijkheid te verkrijgen over de inzet van CVO-personeel en de bij dit personeel aanwezige kennis en ervaring alsmede het ontwikkelingspotentieel volledig te benutten. De commissie is, tot slot, positief over de voorgestelde toegankelijkheid van het onderwijs op de verschillende locaties, daarbij in gedachten houdend dat de satellietlocaties op niet al te grote afstand van de Universiteit Antwerpen liggen en dat de verbinding met het openbaar vervoer goed is, zodanig dat het voor studenten en docenten gemakkelijk is om tussen de verschillende locaties te reizen om ofwel onderwijs op locatie aan te kunnen bieden ofwel onderwijs aan de Universiteit Antwerpen te volgen. De commissie is positief over generieke kwaliteitswaarborg twee.

De toetsing binnen het programma vloeit voort uit de onderwijsvisie en sluit hierbij aan. De opleiding maakt gebruik van diverse toetsvormen waarin kennis van de verschillende onderdelen zowel geïntegreerd als zelfstandig worden getoetst. De opleiding is voornemens een toetsplan op te stellen, hetgeen tijdens het toelichtend gesprek nog niet gereed was. In het toetsplan zijn ook rubrics opgenomen die de opleiding op basis van de samenwerking met de CVO's zal vernieuwen, om zo ook te kunnen komen tot een vergelijkbare beoordeling tussen de verschillende samenwerkende partijen. De opleiding neemt zich tot slot voor om ten aanzien van de masterproef ook een externe benchmark in te richten, naar goed gebruik binnen de Universiteit Antwerpen. De commissie is positief over dit voornemen. Het geheel van toetsing maakt op de commissie een positieve indruk, daarom is de commissie positief over generieke kwaliteitswaarborg drie.

De commissie beveelt de opleiding aan:

- Internationale benchmarking structureel op te pakken om de opleiding duidelijker te positioneren;
- Werk te maken van de integratie en begeleiding van CVO-personeel en de bij dit personeel aanwezige kennis en ervaring alsmede het ontwikkelingspotentieel volledig te benutten.

De visitatiecommissie die de Educatieve master in de cultuurwetenschappen heeft beoordeeld, brengt een positief advies uit aan de NVAO. Zij baseert haar oordeel op het informatiedossier en het toelichtend gesprek.

Den Haag, 17 december 2018

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding voor de Educatieve master in de cultuurwetenschappen van de Universiteit Antwerpen,

Prof. Dr. Guy Aelterman
(voorzitter)

Jetse Siebenga Msc.
(secretaris)

2 Rapportage van de bevindingen en overwegingen

2.1 Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau

Het beoogd eindniveau weerspiegelt qua niveau, oriëntatie en inhoud de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en/of het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Bevindingen

De Universiteit Antwerpen beoogt startbekwame, kritische, reflecterende leerkrachten op te leiden via reflectief inzichtelijk, wetenschappelijk onderbouwd, probleemoplossend en zelfgestuurd onderwijs. Zij biedt daartoe binnen de educatieve master in de cultuurwetenschappen twee afstudeerrichtingen aan, één met de kwalificatie Geschiedenis (studiegebied geschiedenis) en één met de kwalificatie Wijsbegeerte (studiegebied wijsbegeerte). De opleiding stelt studenten in staat om niveau-overstijgend te werken en biedt voor studenten die een toekomst in ASO, TSO, KSO of BSO niet willen uitsluiten de mogelijkheid om zich te oriënteren op en bekwamen in één van deze richtingen.

Opleidingsspecifieke leerresultaten

Ten behoeve van de opleiding stelde de Universiteit Antwerpen opleidingsspecifieke leerresultaten op (OLR's), daarbij voortbordurend op de domeinspecifieke leerresultaten die voor de component leraarschap werden opgemaakt door de VLIR. De OLR's bevatten eigen en opleidingsspecifieke klemtonen waaronder vakinhoudelijke kennis, specifieke onderwijsbehoeften, klasmanagement, diversiteit en grootstedelijke context. Bij de uitwerking van de nieuwe opleiding waren vier speerpunten van belang, namelijk de academische gerichtheid én praktijkgerichtheid, en een vakdidactische en algemeen onderwijskundige invalshoek.

De Universiteit Antwerpen ordende de leerresultaten in verschillende categorieën. Gezamenlijk vormen de categorieën het volledige pakket aan opleidingsspecifieke leerresultaten.

De categorie 'referentiekader' bevat drie leerresultaten die refereren aan diepgaande vakinhoudelijke kennis, het kunnen opdoen en benutten van onderwijskundige en didactische kennis en die refereren aan theoretische en praktische kennis en attitudes zoals verwoord in de basiscompetenties die zijn vastgesteld door de Vlaamse regering.

De categorie 'klasniveau' duidt (vier) leerresultaten aan die betrekking hebben op klasmanagement, de grootstedelijke context, het kunnen creëren van leersituaties die aansluiten bij de ingeschatte beginsituaties en leerbehoeften en het kunnen plannen en structureren van onderwijs- en leeractiviteiten.

De categorie 'samenwerking met partners' behelst twee leerresultaten waarin omgang en communicatie met ouders en verzorgers van kinderen en samenwerking met externe partners centraal staan, teneinde het leerproces gezamenlijk te kunnen ondersteunen en verrijken.

De categorie 'onderzoekende houding' benoemt zes leerresultaten, waaronder de vaardigheden om onderzoeksresultaten te ontsluiten en die toe te passen, het kritisch om kunnen gaan met informatie, het kunnen doorlopen van een onderzoekscyclus, het bij kunnen dragen aan schoolbeleid en schoolontwikkeling, het kritisch kunnen reflecteren op het eigen functioneren en dit aan de hand van deze reflectie ook bij kunnen sturen.

De categorie 'school en maatschappij' ten slotte beschrijft het inzicht van een educatieve master in organisatieprincipes van scholen en schoolbeleid, het vermogen tot samenwerken met collega's en het over onderwijskundige thema's kunnen communiceren met collega's en andere stakeholders in het onderwijs en het deelnemen aan het maatschappelijk debat.

Overwegingen

De instelling heeft zich bij de voorbereiding van de toets nieuwe opleiding sterk gericht op de inbedding van de opleiding in de Vlaamse structuur. Daartoe verlaat zij zich op de DLR's en de afstemming die ten behoeve van de totstandkoming daarvan heeft plaatsgevonden. De commissie stelt vast dat de opleidingsspecifieke leeruitkomsten een adequate vertaling vormen van de domeinspecifieke leerresultaten, waarin ook het profiel van de opleiding zoals voorzien door de Universiteit Antwerpen zichtbaar is. De commissie is positief over de aandacht voor de grootstedelijke context van het onderwijs en de daarmee samengaande uitdagingen en kansen voor het beroep van leraar. De commissie beveelt de instelling wel aan om de opleidingsspecifieke leerresultaten internationaal te benchmarken, zeker omdat uit het toelichtend gesprek is gebleken dat de opleiding voldoende contacten in het buitenland heeft om een dergelijke, meer geformaliseerde vergelijking tot stand te kunnen brengen.

De commissie stelt vast dat het niveau waarop de opleidingsspecifieke leerresultaten geformuleerd zijn aansluit bij niveau 7 van het Vlaams kwalificatieraamwerk. Dit niveau is zowel voor generatiestudenten als voor zij-instromers een gepast en realistisch niveau. De commissie vindt het positief dat de opleiding studenten de mogelijkheid biedt om niveau-overstijgend te werken door samen te werken met de (verkorte) lerarenopleiding op niveau VKS 6 waardoor student-leerkrachten zich ook kunnen bekwamen door over niveaus les te geven aan elkaar.

Oordeel: voldoende

2.2 Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving

De onderwijsleeromgeving maakt het voor studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

De educatieve master in de cultuurwetenschappen, afstudeerrichting geschiedenis omvat in totaal 120 studiepunten:

- Opleidingsonderdelen geschiedenis : 60 stp
- Opleidingsonderdelen leraarschap : 36 stp
- Masterproef : 24 stp

De educatieve master in de cultuurwetenschappen, afstudeerrichting wijsbegeerte omvat in totaal 120 studiepunten:

- Opleidingsonderdelen wijsbegeerte : 57 stp
- Opleidingsonderdelen leraarschap : 36 stp
- Masterproef : 27 stp

Domeinspecifieke onderdelen geschiedenis

Studenten starten met het vak Theorie van de historische kennis, waarin de geschiedschrijving wordt geplaatst binnen het bredere veld van de sociale en humane wetenschappen, en de eigenheid en meerwaarde van de geschiedschrijving ten opzichte van aangrenzende disciplines zoals economie, sociologie en antropologie.

Dit basisvak wordt voor iedereen aangevuld met drie profielseminaries; in het eerste wordt de link gelegd tussen geschiedenis en onderwijs, in het tweede staan cultureel erfgoed, identiteit en diversiteit centraal, en voor het derde profielseminarie kunnen de studenten kiezen tussen politieke geschiedenis of stadsgeschiedenis. De verdere verdieping gebeurt in een pakket keuze- opleidingsonderdelen, waarbij de studenten zelf een focus kunnen kiezen, met bv. Europese en politieke geschiedenis, erfgoed, Midden-Oosten en migratie, of diversiteit en identiteit. Tot slot volgen alle studenten als onderdeel van het masterproefportfolio het Historisch Atelier, waarin specifieke vaardigheden aan bod komen uit het historisch wetenschappelijk onderzoek. Voorafgaand of gelijktijdig met de educatieve master wordt het eerste deel van de component leraarschap opgenomen, respectievelijk als keuzemodule in de bachelor en/of als voorbereidingsprogramma, bestaande uit 15 stp (zie deel II.1.1).

Domeinspecifieke onderdelen wijsbegeerte

Studenten starten met het vak Filosofie en samenleving, waarin jaarlijks een ander thema (voor 2018-2019 is dat het populisme) kritisch-filosofisch wordt benaderd. Daarbij wordt gepeild naar vooronderstellingen die aanwezig zijn in het discours van zowel voorstanders als tegenstanders, en leren de studenten hoe een zinvolle filosofische discussie wordt gebaseerd op informatie over sociaalhistorische contexten. Dit basisvak wordt voor iedereen aangevuld met drie grondige studies, die aan de studenten toelaten zich te bekwamen in drie disciplines naar keuze uit metafysica, wijsgerige psychologie, ethiek, filosofie van de kunst en/of filosofie van de religie; studenten laten zich voor het maken van deze keuze bij voorkeur leiden door het onderwerp van hun masterproef. De verdere verdieping in de wijsbegeerte wordt gerealiseerd via twee bijkomende masterseminaries met meer gespecialiseerde onderwerpen. Elke student kan daarnaast nog een specifieke focus leggen in zijn/haar programma via een keuzeruimte van 18 EC. Tot slot volgen alle studenten ter ondersteuning van de masterproef het voortgangsseminarie, waarin communicatie en discussie over filosofisch onderzoek centraal staan, en specifieke vaardigheden aan bod komen uit het filosofisch onderzoek. In het voortgangsseminarie wordt voor elke student de link gelegd met het masterproefonderzoek, waarbij ze door peer evaluatie vertrouwd worden gemaakt met de kwaliteitsvereisten van het onderzoek in de filosofie op masterniveau.

Opleidingsonderdelen leraarschap

Studenten verdiepen en verbreden hun algemeen-didactische, vakdidactische en onderwijskundige kennis vanuit en ter voorbereiding op praktijkmomenten. Deze praktijkmomenten evolueren van eenvoudig naar complex, van beperkt naar uitgebreid, van een veilige naar een meer uitdagende context, en eventueel ook van een specifieke naar meer verbredende educatieve ervaring. Op onderwijskundig vlak wordt dieper en breder ingegaan op aspecten in en rond het lesgeven. Het curriculum is gestructureerd volgens zes onderwijskundige thema's: School in een diversifiërende context, leerlingbegeleiding, klasmanagement, krachtige leeromgevingen, school- en professionaliseringsbeleid en onderwijsontwikkeling- en onderzoek. De commissie heeft tijdens het toelichtende gesprek begrepen dat de thema's worden uitgewerkt in de verschillende modules. De mate van integratie van opleidingsonderdelen die de opleiding door middel van de educatieve master kan realiseren ten opzichte van de vroegere specifieke lerarenopleiding is groter. Er vindt dan ook onderlinge afstemming plaats tussen domeindidactici en domeindeskundigen over theorieën en concepten die gedurende de gehele opleiding terugkomen bij verschillende opleidingsonderdelen.

Het programma van de component leraarschap bestaat (naast het voorbereidende traject) uit 8 onderdelen:

Onderwijskundige concepten 1	6 EC
Onderwijskundige concepten 2	3 EC
Vakdidactiek met oefenlessen A	6 EC
Vakdidactiek met oefenlessen B	6 EC
Groeistage A	5 EC
Groeistage B	5 EC
Profileringsstage	5 EC
Masterproef	9 EC
Totaal	45

Het programma stelt studenten in staat om twee vakdidactieken te volgen. Aan de Universiteit van Antwerpen worden de volgende vakdidactieken aangeboden:

- Geschiedenis, wijsbegeerte, cultuurwetenschappen
- Maatschappijwetenschappen, gedragswetenschappen, rechten, PAV-maatschappelijke vorming
- Economie
- Biologie, chemie, engineering en technologie, fysica, informatica, wiskunde, nautische wetenschappen
- Ontwerp, productontwikkeling, architectuur
- Duits, Engels, Frans, Nederlands, Nederlands – niet thuistaal, Spaans
- Gezondheidswetenschappen: farmaceutische wetenschappen, gezondheidswetenschappen: medische wetenschappen, gezondheidswetenschappen: verpleegwetenschappen.

Studenten die slechts één vakdidactiek volgen kunnen als alternatief kiezen voor een profileringsvak dat inzoomt op een specifiek thema. Profileringsvakken zijn met name STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics), Meer(-)talig onderwijs, onderwijskundig ontwerpen of zorg.

De commissie bestudeerde de ECTS-fiches van de component leraarschap, waarin concrete leerdoelen zijn opgenomen.

Thema's

De structurering van het curriculum in zes thema's beslaat de volgende inhoud: het eerste thema, school in een diversifiërende context, stelt de vraag centraal: 'wat is diversiteit en hoe manifesteert zij zich op school?'. Studenten ontwikkelen pedagogische en didactische competenties om voorbereid te zijn op diversiteit in het onderwijs.

Het tweede thema, leerlingbegeleiding, behandelt zaken als communicatie met ouders en leerlingen, leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, inclusief onderwijs en zorg- en behandelgericht werken.

Tijdens het derde thema, klasmanagement, vergaren studenten meer inzicht in zaken als de klas als groep, de relatie tussen klasmanagement en lesgeven en lerarenstijlen en lesopbouw in functie van klasbeheer.

Het vierde thema, krachtige leeromgevingen, stelt studenten in staat om kennis te maken met zaken als evalueren, toetsen en feedback, leer- en doceerstrategieën en onderzoeken en probleemoplossend leren.

De school als organisatie staat centraal in het vijfde thema waarin de onderwijsorganisatie in Vlaanderen, beleidsvoerend vermogen, schoolcultuur, vakoverschrijdend lesgeven en professionalisering van leerkrachten aan de orde komen.

Het zesde thema, onderwijsontwikkeling en –onderzoek stelt studenten in staat om hun digitale competenties te versterken. Studenten krijgen typologieën aangereikt aan de hand waarvan zij pedagogisch-didactische tools kunnen onderzoeken op hun toepasbaarheid, bruikbaarheid en didactische meerwaarde. Van daaruit zetten zij stappen naar onderwijsdesign, educational engineering en task design.

Verkort traject

Het verkorte traject van de educatieve masters (60 stp) wordt aangeboden aan studenten die ervoor gekozen hebben eerst hun domeinmaster af te werken en pas dan voor de educatieve master kiezen en aan zij-instromers: afgestudeerde masters die tijdens hun professionele loopbaan de educatieve masteropleiding willen volgen. Studenten kunnen een op de master voorbereidend traject volgen in de bachelor waarin aan de orde komen de algemene didactiek, een oriënterende stage en diverse overige introducerende onderdelen. Dit voorbereidend traject bedraagt 15 EC. Studenten volgen dan in de master nog 45 EC en sluiten af met een masterproef. Er is een overgangsregeling getroffen voor studenten die begin 2019 in het oude programma ingeschreven staan en al punten behaald hebben.

Samenhang en organisatie van het onderwijs

Studenten in het verkorte traject kunnen opleidingsonderdelen volgen samen met de studenten uit het volledige traject (dagonderwijs – campus Universiteit Antwerpen), maar ze krijgen ook de mogelijkheid om te opteren voor avondonderwijs op de campus Universiteit Antwerpen of voor dag- of avondonderwijs op de satellietlocaties in Mechelen en Turnhout (locaties CVO's). Om alle doelgroepen te kunnen bedienen wordt voor elk opleidingsonderdeel uit het curriculum twee tot vijf varianten uitgewerkt. De varianten die voor de opleidingsonderdelen uit de component leraarschap voor het verkort traject worden uitgewerkt verschillen in aanpak en concrete implementatie van de uitwerking voor de volledige variant. Tijdens het toelichtend gesprek vernam de commissie dat de opleiding overweegt om instroom in het tweede semester mogelijk te maken.

Bij de vormgeving van de opleidingsonderdelen in avondonderwijs en van de opleidingsonderdelen op de satellietlocaties zal gebruik gemaakt worden van aangepaste werkvormen, en zal sterk rekening zal worden gehouden met de ervaring en specifieke beginsituatie van zij-instromers, en met hun specifieke praktische onderwijswensen en – behoeften. Daarnaast bleek zowel uit het aanvraagdossier als uit het toelichtend gesprek dat de opleiding gebruik zal maken van blended learning onderwijsconcepten. De theoretische opleidingsonderdelen worden op elke locatie aangeboden in de avond en aan de Universiteit ook als dagonderwijs. De vakdidactische onderdelen zijn op dit moment niet beschikbaar op de satellietlocaties en zullen in Antwerpen in de dag en/of avond aangeboden worden.

Onderwijsmodel

Het onderwijsmodel van de Universiteit Antwerpen weerspiegelt zich in een cirkelmodel met een zowel inductief als deductief opgevat curriculum, waarbij praktijkervaringen kapstokken zijn voor reflectie en theorie, terwijl theorie en reflectie op hun beurt als springplank fungeren naar een volgend praktijkmoment. Praktijk, reflectie en theorie worden daarbij in elkaar verweven. Het curriculum van de educatieve master is dan ook zo opgebouwd dat leerinhouden op praktisch en theoretisch niveau op regelmatige basis terugkeren en telkens worden verdiept en/of verbreed, cyclisch-progressief dus. Tijdens het toelichtend gesprek gaven vertegenwoordigers van de instelling voorbeelden van de wijze waarop dit binnen het curriculum is georkestreerd. Voor het opleiden van student-leraren wordt in overleg tussen alle docenten een waaier aan werkvormen gebruikt: hoorcolleges, werk- en responsiecolleges, zelfstudie, praktijkoefeningen, oefenlessen, stages, blended learning

Stage

In het curriculum rond het leraarschap neemt de praktijkcomponent een belangrijke positie in met bij aanvang een Oriënteringsstage, met vakdidactische oefenlessen die geïntegreerd worden in de respectieve vakdidactieken, met daaraan gekoppeld twee groeistages, en met een profileringsstage die zowel verdiepend als verbredend kan zijn. Voor studenten die één vakdidactiek volgen bouwt de tweede groeistage verder op de eerste.

Speciaal voor studenten in een LIO-traject wordt de combinatie van werken en studeren gefaciliteerd. Voor alle stages wordt voorzien in een pre-service versie en een in-service versie. De in-service versie is speciaal bedoeld voor zij-instromers die het verkort traject volgen in combinatie met een baan in het onderwijs. Voor de oriënteringsstage worden ook voor de pre-service versie twee varianten ingericht. Een voltijds student kan makkelijker een aantal opeenvolgende dagen doorbrengen in een school, terwijl dit voor een zij-instromer (bijvoorbeeld met een baan buiten het onderwijs) minder voor de hand ligt.

Observatieopdrachten en bijvoorbeeld portfoliovereisten worden in die zin aangepast. Op de satellietlocaties zal waar mogelijk worden samengewerkt met de (verkorte) lerarenopleidingen op niveau VKS6. De opleiding maakt het voor studenten die dat willen mogelijk om een profileringsstage te volgen in het buitenland.

Masterproef

De masterproef brengt de drie lijnen – theorie, praktijk en reflectie – op een geïntegreerde manier samen met domeinspecifieke vakkennis. Ze wordt vormgegeven via een portfolio, waarbij expliciete aandacht gaat naar onderzoeksmethodologie, een scriptie en de praktijktoepassing. Daarnaast wordt uitdrukkelijk ingezet op integratie van de domeinspecifieke component en de component leraarschap. Het onderwijsspecifieke deel bevat per definitie een praktijkgerichte component. Op die manier wordt de relevantie en het functionele karakter van de masterproef beklemtoond en voldoende motiverend en aantrekkelijk gemaakt, niet alleen voor de student maar ook voor de betrokkenen in het werkveld.

Het belangrijkste verschil tussen het verkort en volledig traject is dat de student in het verkort traject een beperkte masterproef moet afleggen, waarin de nadruk eerder ligt op het onderwijsspecifieke deel. De masterproefportfolio bestaat in het verkorte traject enkel uit een scriptie van 6 stp en een praktijktoepassing van 3 stp. De scriptie wordt hier opgevat als een onderzoekspaper, het praktijkproject wordt op dezelfde manier ingevuld als in het volledige traject. De scriptieonderwerpen worden ter goedkeuring voorgelegd tijdens geformaliseerd overleg met academisch personeel uit beide disciplines.

In het volledige traject bestaat de masterproef uit de volgende drie onderdelen:

- Masterproef partim I: Onderzoeksmethodologie (3 (wijsbegeerte) of 6 stp (geschiedenis). Een methodologisch opleidingsonderdeel, ter ondersteuning van het onderzoek dat door de student wordt opgezet en uitgevoerd;
- Masterproef partim II: Scriptie (12 tot 24 stp). Een scriptie, waarin de student vanuit de combinatie van vakinhoud en (vak)didactiek / onderwijskunde een zelfstandig onderzoek uitvoert, gestaafd door een degelijke literatuurstudie. Deze integratie vertaalt zich in drie scriptietypes die zich onderscheiden op basis van de gebruikte onderzoeksmethoden en kaders in het onderzoek:
 - Type 1: Domeinonderzoek met een educatief onderwerp;
 - Type 2: Domeinonderzoek met een educatieve/vakdidactische vertaalslag;
 - Type 3: Vakdidactisch/onderwijskundig onderzoek.

- Masterproef partim III: Praktijktoeepassing (3 stp). Met de resultaten uit de scriptie zet de student concreet de stap naar het werkveld met als doel de disseminatie van de nieuwe kennis en zo een (beperkte) bijdrage leveren aan onderwijsvernieuwing.

Staf

De aanvraag bevat een overzicht van stafleden (ZAP) die momenteel betrokken zijn de lerarenopleidingen. Voor wat betreft stafleden van CVO's is ten tijde van het bezoek weinig duidelijkheid. Stafleden van de Universiteit Antwerpen hebben een aanstelling bij de Antwerp School of Education, een flink aantal stafleden hebben daarnaast ook een aanstelling bij één van de faculteiten. Bijna alle praktijkassistenten die de lerarenopleiding mee dragen combineren hun mandaat met een vaste functie en/of grondige ervaring als leraar in het secundair onderwijs, het hoger niet-universitair onderwijs en/of het volwassenenonderwijs. Op die manier zorgen zij voor een continue link met het onderwijsveld. De docenten die betrokken zijn bij de component leraarschap staan in regelmatig contact met het werkveld. Onder andere curriculumvernieuwingen worden via onderling overleg met een klankbordgroep afgetoetst. Daarnaast participeert het bestuur van de component leraarschap ook in lokale en regionale overlegorganen.

Alle docenten nemen een rol op binnen het CNO (Centrum Nascholing Onderwijs van de Universiteit Antwerpen), hetzij als algemeen (onder)voorzitter hetzij als voorzitter van een werkgroep. Ook het voorzitterschap van de stuurgroep voor de Leerstoel Onderwijsvernieuwing en -samenwerking (Stad Antwerpen en AUHA), die onderzoeksgebaseerde professionaliseringsactiviteiten voor het werkveld organiseert, wordt waargenomen door docenten van de component leraarschap. Uit het toelichtend gesprek blijkt dat de governance-structuur rondom de opleiding nog niet volledig is uitgekristalliseerd. Hoe de verschillende opleidingscommissies zich voor de opleiding zullen inzetten alsmede welke positie de Antwerp School of Education en de deelnemende faculteiten hebben moet nog nader worden uitgewerkt.

Vanuit het Antwerpen Fonds voor Onderwijsontwikkeling zijn middelen beschikbaar waarmee een stafmedewerker is aangesteld die zich inzet voor de ontwikkeling van blended leren en die in de toekomst zullen worden aangewend voor de verdere ontwikkeling van multimodaal leren. In het toelichtend gesprek vernam de commissie dat de opleiding zal werken met teaching teams waarbij gelijkwaardigheid en samenhang tussen verschillende varianten waarin opleidingsonderdelen zullen worden aangeboden wordt geborgd door te werken met dezelfde ZAP-leden als hoofdtitularis; zij worden bijgestaan door praktijkassistenten en voormalige CVO-lectoren. De uitwerking hiervan gebeurt in de loop van het academiejaar 2018-2019. Ter ondersteuning van het thema 'school in een diversifiërende context' tracht de opleiding leerkrachten uit het secundair onderwijs met een migratie-achtergrond voor een semester tot praktijk-assistent aanstellen.

Voorzieningen

De aanvraag bevat beperkte informatie ten aanzien van de voorzieningen die zullen worden getroffen waardoor de studenten een volledige onderwijsleeromgeving kan worden geboden. Tijdens het toelichtende gesprek leert de commissie dat de digitale leeromgeving ook beschikbaar zal worden voor studenten die de opleiding voorheen via het CVO volgden. Tevens zal de opleiding voorzien in voldoende beschikbaarheid van studiematerialen en zal ze het raadplegen van online bronnen mogelijk maken. Op de verschillende locaties zullen lokalen worden gehuurd. De opleiding beijvert zich ook om observatielessen zo mogelijk te organiseren met behulp van aanwezige VKS6 opleidingen.

Overwegingen

De commissie is positief over de leeromgeving en de wijze waarop daarin het Antwerpse profiel is uitgewerkt. Studenten kunnen kiezen uit een breed aanbod aan vakdidactieken en kunnen die tijdens de praktijkonderdelen van de opleiding oefenen en ontwikkelen.

De commissie stelt vast dat de opleiding voldoende aandacht besteedt aan reflectie en daarin een consistente opbouw hanteert, het onderwijsmodel wordt door de opleiding in de praktijk ook geëffectueerd en leidt tot een interessante variatie aan werkvormen. De opleiding maakt het studenten mogelijk om kennis te maken met verschillende onderwijslandschappen (ASO, KSO, BSO en TSO) en netten (officieel en katholiek onderwijs). Studenten die niet een tweede vakdidactische bekwaamheid kunnen of willen behalen beschikken over voldoende mogelijkheden om zich door middel van een profileringsvak te onderscheiden op de arbeidsmarkt. De integratie tussen theoretische en praktische componenten komt in de opleiding voldoende aan bod, in het bijzonder in de reflectie op de stages en tijdens de masterproef.

De commissie meent dat de wijze waarop de opleiding de verschillende studentgroepen gaat bedienen positief is, het streven om ook een tweede instroommoment mogelijk te maken vindt de commissie ambitieus, echter dient men hier wel de praktische haalbaarheid duidelijk in het oog te houden. Het is positief dat de opleiding verschillende onderdelen op alle locaties zal aanbieden. De ligging van de Universiteit Antwerpen en de beschikbaarheid van goede logistieke verbindingen tussen de universiteit en de satellietlocaties stelt de opleiding en haar studenten in staat om ten behoeve van de overige onderdelen zonder al te veel inspanning onderwijs op de verschillende locaties aan te bieden en te volgen.

De commissie vindt het van belang dat desondanks voldoende voorzieningen op de voormalige CVO's worden aangeboden. Studenten moeten niet alleen opleidingsspecifieke voorzieningen kunnen gebruiken maar tevens in staat zijn om administratieve zaken ter plekke of online te kunnen regelen, het voorzien van eventuele studie/trajectbegeleiding en het voorzien van aanwezigheid van de ombudsfunctie op de voormalige CVO's. De commissie beveelt de opleiding aan om hier aandacht aan te besteden. Tot slot adviseert de commissie de Universiteit ook om de gewenste governance-structuur rondom de educatieve masteropleidingen in kaart te brengen.

De commissie vindt de voorgestelde werkwijze met het werken in docententeams positief. De commissie beveelt de instelling aan om CVO personeel als zeer waardevol onderdeel van het toekomstig lerarencorps te beschouwen. Er is alle betrokkenen veel aan gelegen om spoedig helderheid te hebben met betrekking tot positionering van de voormalige CVO-stafleden. Dit zal ook de mate waarin men in staat zal zijn om gezamenlijk zorg te dragen voor de kwaliteit en ontwikkeling van de opleiding bevorderen. De commissie vindt het positief dat de opleiding streeft naar een diversifiëring van de docentenpopulatie en dat de opleiding daartoe leerkrachten met een migratieachtergrond wil aanstellen tot praktijkassistent. De commissie moedigt de opleiding aan om daarin niet alleen tijdelijke aanstellingen voor de duur van een semester te realiseren maar te komen tot een duurzame aanpak waarbij er sprake is van een structurele en geen tijdelijke weerspiegeling van de studentenpopulatie op het docententeam.

Oordeel: voldoende

2.3 Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering, waardoor zij nagaat of de beoogde leerresultaten worden bereikt.

Bevindingen

Het aanvraagdossier beschrijft het toetsbeleid van de Universiteit Antwerpen dat aansluit op het eerder beschreven onderwijsmodel. In dit model zijn praktijk, reflectie en theorie sterk met elkaar verweven.

Op basis hiervan zal het opleidingsspecifieke toetsbeleid worden neergeschreven in een toetsbeleidsplan; vertrekkend vanuit het huidige plan voor de specifieke lerarenopleiding. In dat plan zal de variatie aan werkvormen die binnen de opleiding gehanteerd worden ook leiden tot een mix van bijpassende evaluatievormen. Tijdens het toelichtend gesprek was dit plan nog niet beschikbaar. Wel heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding zowel klassieke als geïntegreerde toetsen gebruikt. Voor de stages werkt de opleiding met elektronische stagemappen en gebruikt zij uniforme feedback/evaluatieformulieren die doorheen de opleiding complexer worden en die de professionele groei van de student weergeven. De beoordeling van de stage zal plaatsvinden binnen docententeams waarin vertegenwoordigers van verschillende varianten (avond-dag) van de opleiding tot een gezamenlijke beoordeling zullen komen.

De verschillende evaluatievormen zetten de student aan om de transfer te maken naar de eigen (toekomstige) klaspraktijk om daar, als leraar, een gevarieerde mix van evaluatievormen uit te werken. Ten slotte kan de manier van evalueren eventueel worden aangepast in functie van de doelgroep. Van LIO's ("leraar in opleiding", vooral zij-instromers) worden bijvoorbeeld andere stagemappen verwacht dan van pre-service stagestudenten. Hierbij is het belangrijk om duidelijkheid en transparantie te creëren zodat de evaluatiecriteria over de verschillende doelgroepen helder en evenwichtig is. Vanwege de transparantie van de toetsing en de verwachtingen ten aanzien van de studenten en beoordelaars, worden voor alle opleidingsonderdelen binnen het masterproefportfolio de evaluatiecriteria nauwgezet uitgeschreven. De huidige opleiding gebruikt daartoe een rubric. Ten behoeve van de verdergaande samenwerking met de voormalige CVO's zal mogelijk een nieuwe, gezamenlijke rubric worden ontwikkeld.

In de masterproef wordt bij uitstek ingezet op integratie van de domeinspecifieke component en de component leraarschap. Dit komt enerzijds tot uiting in de gedeelde verantwoordelijkheid van docenten uit beide disciplines voor de vormgeving en realisatie van de ondersteunende activiteiten en de begeleiding, evaluatie en beoordeling van de individuele student. De integratie domein en leraarschap wordt anderzijds gegarandeerd met de uitgewerkte scriptietypes en –onderwerpen. Die scriptieonderwerpen worden ter goedkeuring voorgelegd tijdens geformaliseerd overleg met academisch personeel uit beide disciplines.

De opleiding wil op termijn ook een externe benchmark voor de beoordeling van de masterproef opzetten, naar analogie met de benchmarks die ook voor masterscripties in de domeinmaster worden georganiseerd in het kader van de kwaliteitszorg aan de Universiteit Antwerpen. Hierbij is het van belang om op zoek te gaan naar een externe benchmark die representatief is voor de educatieve master. Aan de hand daarvan wil ze conclusies trekken over het niveau van de masterproef en voor het verbeteren van de opzet, de begeleiding en de beoordeling ervan. De externe benchmark betekent dat de onderwijscommissie de masterproef aan een kritische blik onderwerpt door externen in te schakelen. Die kunnen bijvoorbeeld een steekproef van afstudeerwerken beoordelen. Zij hanteren dezelfde evaluatiecriteria als de Universiteit Antwerpen-docenten en geven een onafhankelijke beoordeling. Externen kunnen ook feedback geven op de evaluatiecriteria voor de masterproef. De onderwijscommissie bespreekt de feedback van externen en trekt hieruit conclusies over het niveau van de masterproef en de opzet, begeleiding en beoordeling ervan.

Overwegingen

De commissie is positief over de door de opleiding gepresenteerde visie op toetsing. De mate waarin die toetsing in de praktijk zal bijdragen aan een stimulerende onderwijsomgeving heeft de commissie nog niet kunnen beoordelen. Toch heeft de commissie belangrijke elementen aangetroffen de beschrijving van de toetsing in het aanvraagdossier en tijdens de toelichtende gesprekken die haar in de overtuiging stellen dat de gehanteerde toetspraktijk valide, betrouwbaar en transparant is.

Zo acht de commissie het bijvoorbeeld zeer positief dat de opleiding voornemens is om met toekomstige stafleden vanuit de CVO's te komen tot een gezamenlijk gedragen evaluatietools, waaronder een rubric. Daarnaast vindt de commissie het positief dat de opleiding de beoordeling van de stage voorziet in een team van docenten dat actief is in het beroepenveld. Ook juist in het kader van kwaliteitszorg rondom toetsing en ten behoeve van de uitvoering van het onderwijs door verschillende naar elkaar toegroeiende partijen zijn dit positieve elementen. Tot slot is de commissie positief over het voornemen van de Universiteit Antwerpen om ten behoeve van de masterproef een externe benchmark in te stellen.

Oordeel: voldoende

2.4 Eindoordeel

De commissie beoordeelt elk van de generieke kwaliteitswaarborgen als voldoende en bijgevolg is ook het eindoordeel voor de opleiding Educatieve Master Cultuurwetenschappen voldoende.

De opleiding heeft een eigen profiel uitgewerkt dat geënt is op de domeinspecifieke leerresultaten. De uitwerking van dit profiel stelt studenten met verschillende achtergronden in staat om startbekwame leraren te worden. De wijze waarop de opleiding het onderwijs en de toetsing van de verschillende onderdelen beoogt te organiseren geeft blijk van een doordacht en consistent doorgevoerd onderwijsmodel, hetgeen ook zichtbaar is in de toetsing zoals voorzien voor de opleiding.

3 Beoordelingsproces

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het “Kader Toets Nieuwe Opleiding specificatie Educatieve Graduaatsopleiding en Educatieve Masteropleiding”, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 8 juni 2018.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Voorafgaand aan het vooroverleg heeft elk commissielid de eerste indrukken opgemaakt en werden prioritaire vragen opgesteld.

Tijdens een vooroverleg op 19 november 2019 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens het toelichtend gesprek voorbereid.

Het toelichtend gesprek vond plaats op een opleidingsonafhankelijke locatie te Antwerpen op 19 november 2019 om 15:00 uur. De onderstaande gesprekspartners namen hieraan deel:

- **Tom Smits;**
- **Elke Struyf;**
- **Paul Janssenswillen;**
- **Peter Visser;**
- **Anthony Longo;**
- **Maarten Van Ginderachter.**

Tijdens dit gesprek zijn de vraagpunten van de commissie aan de orde gesteld.

Tijdens een besloten nabespreking op 19 november 2019 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en vertaald naar een oordeel op de vier generieke kwaliteitswaarborgen en een eindoordeel. De commissie heeft deze conclusie in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van adviesrapport dat naar alle commissieleden werd verstuurd. De feedback van de commissieleden is verwerkt. Het door de voorzitter vastgestelde adviesrapport werd naar de NVAO gestuurd op 17 december 2018.

4 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per generieke kwaliteitswaarborg het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 2 weer.

Generieke kwaliteitswaarborg	Oordeel
1. Beoogd eindniveau	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3. Te realiseren eindniveau	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding

Naam, Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Universiteit Antwerpen Prinsstraat 13 B-2000 ANTWERPEN +32 3 265 41 11 www.uantwerpen.be
Naam, functie, telefoon, e-mail contactpersoon	Ann De Schepper, Vicerector Onderwijs
Naam associatie	Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen (AUHA)
Status instelling	Ambtshalve geregistreerd
Naam opleiding (graad, kwalificatie)	Educatieve master in de cultuurwetenschappen
Afstudeerrichtingen	<ul style="list-style-type: none"> • Geschiedenis • Wijsbegeerte
Niveau en oriëntatie	Academische master
(Bijkomende) titel	Master of Science
(Delen van) studiegebied(en)	-
ISCED benaming van het studiegebied	<ul style="list-style-type: none"> • 0222 – Geschiedenis • 0223 – Wijsbegeerte
Opleidingsvarianten	<ul style="list-style-type: none"> • Regulier traject • Verkort traject
Onderwijstaal	Nederlands
De vestigingen waar de opleiding wordt aangeboden	<ul style="list-style-type: none"> • Antwerpen • Mechelen • Turnhout
Studieomvang (in studiepunten)	<ul style="list-style-type: none"> • Regulier traject: 120 • Verkort traject: 60
Nieuwe opleiding voor Vlaanderen	Nee

Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR)

Deze domeinspecifieke leerresultaten kunnen niet autonoom gehanteerd worden, maar dienen samen gelezen te worden met de desbetreffende domeinspecifieke leerresultaten van de gerelateerde vakmaster(s). Samen vormen zij de domeinspecifieke leerresultaten voor de educatieve masteropleiding.

1. De educatieve master beheerst gespecialiseerde theoretische en praktische kennis, vaardigheden en attitudes die de basiscompetenties voor leraren zoals geformuleerd in het 'Besluit van de Vlaamse Regering van 8 juni 2018 betreffende de basiscompetenties van de leraren' ondersteunt. Hij/zij is in staat om die kennis uit te breiden, te actualiseren, te verbreden, te verdiepen en te verbinden met actuele maatschappelijke thema's en ontwikkelingen. Hij/zij kan die kennis inzetten om voor lerenden uitdagende leeromgevingen te creëren en kan op basis van die kennis, vaardigheden en attitudes eigen nieuwe ideeën voor de onderwijspraktijk ontwikkelen en aan de realiteit toetsen.
2. De educatieve master kan de beginsituatie van een leergroep en individuele lerenden in kaart brengen en een leeromgeving creëren die in al haar didactische componenten (leerdoelen, leerinhouden, leermaterialen, werk- en groepeeringsvormen, evaluatie en feedback) aansluit bij die beginsituatie en responsief is ten aanzien van de diversiteit in de leergroep.
3. De educatieve master kan een positief leer- en leefklimaat creëren, en door doelgerichte activiteiten en formele en informele interacties de brede persoonlijke, intellectuele en maatschappelijke ontplooiing van leerlingen ondersteunen.
4. De educatieve master kan de organisatie van onderwijs- en leeractiviteiten op korte en lange termijn plannen, met het oog op het evidence informed creëren van een gestructureerde, efficiënte, veilige en stimulerende leeromgeving.
5. De educatieve master kan communiceren met ouders of verzorgers met diverse taalachtergronden in diverse talige situaties met het oog op informatie-uitwisseling, het stimuleren van de betrokkenheid en participatie en het samen ontwikkelen van constructieve oplossingen om het leren van de lerenden te ondersteunen en te stimuleren.
6. De educatieve master kan constructief samenwerken met externe partners met het oog op het verrijken van het onderwijs- en vormingsaanbod en het faciliteren van de doorstroming tussen onderwijsniveaus en naar de arbeidsmarkt.
7. De educatieve master is in staat om zelfstandig het beschikbare (inter)nationale wetenschappelijk onderzoek in het domein van het leraarschap in het algemeen en zijn discipline in het bijzonder te ontsluiten en de inzichten toe te passen in de eigen klas- en schoolcontext.
8. De educatieve master kent de mogelijkheden en grenzen van verschillende theoretische paradigma's in onderwijskundig en (vak)didactisch onderzoek.
9. De educatieve master gaat, gesteund op wetenschappelijk evidentie, kritisch-reflectief om met informatie, onderwijspraktijken, methodieken en leermiddelen. Hij/zij is zich bewust van lacunes in de empirische evidentie voor het gepast invullen van het leraarschap.
10. De educatieve master is in staat om een volledige onderzoekscyclus te doorlopen over een onderwijsrelevant onderwerp.
11. De educatieve master kan op basis van een actieve en onderzoekende houding voor beroepsvernieuwing bijdragen aan schoolbeleid en schoolontwikkeling.
12. De educatieve master kan door onderzoekend leren en kritische zelfevaluatie zijn functioneren als leraar bijsturen en op deze manier richting en innovatie geven aan zijn professionele praktijk en ontwikkeling.
13. De educatieve master is in staat om in een schoolteam constructief samen te werken met collega's en initiatief te nemen tot, deel te nemen aan en leiding te geven aan disciplinair en interdisciplinair teamoverleg tussen leraren.

14. De educatieve master is in staat om over onderwijskundige thema's, het lerarenberoep, en zelf ontwikkelde oplossingen voor de onderwijspraktijk te communiceren met collega's en andere stakeholders in het onderwijs en als professional deel te nemen aan het maatschappelijk debat.

Datum validatie: 15 oktober 2018

Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie

De beoordeling is gebeurd door een visitatiecommissie aangesteld door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

Guy Aelterman (voorzitter), professor aan de Universiteit Gent, voormalig kabinetschef Pascal Smet, voormalig algemeen directeur Artesis;

Karolien Van den Bossche, facultair stagecoördinator aan de Universiteit Gent;

Caroline de Cartier, managing director bij Teach for Belgium;

Véronique Bavin, student lerarenopleiding aan het CVO VTI te Leuven;

De commissie werd bijgestaan door:

- **Liza Kozlowkska** beleidsmedewerker Vlaanderen NVAO, procescoördinator.
- **Jetse Siebenga**, Siebenga Advies, extern secretaris.

Alle commissieleden, de procescoördinator en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend waarmee zij tevens instemmen met de NVAO gedragscode en privacyregeling.

Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding

- Aanvraagdossier TNO Master Cultuurwetenschappen

Bijlagen bij het aanvraagdossier:

- Toelichting bij het cirkelmodel
- Domeinspecifieke leerresultaten
- Allocatie van de opleidingsonderdelen
- Realisatie van onderwijsleerresultaten - (congruentietabel)
- VKS6 en VKS7 en Dublindescriptor
- Docentenkorps
- Onderwijskundige thema's
- Bondige beschrijving van de opleidingsonderdelen
- Masterproef
- Investeringsplan
- ECTS-fiches

Bijlage 5: Lijst met afkortingen

ASO	Algemeen secundair onderwijs
BSO	Beroepssecundair onderwijs
CVO	Centrum voor Volwassenonderwijs
KSO	Kunst secundair onderwijs
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
TSO	Technisch secundair onderwijs

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de toetsing van de nieuwe opleiding educatieve master in de cultuurwetenschappen.

